

ספור חרבנו בית המקדש השני

החומה בת מאות השנים, הפחידה אותו, הוא צעד לידה, כמו מנסה לאמץ את עצמיה בטרם תבלע בעיר עליה היא שומרת. השמש יקדה בעז, כמו מנסה לשרף את כל אשר השאיר טיטוס.

ערב תשעה באב, והוא, יצחק, ילד צעיר, צנום, צועד וספר ה"קינוח" תחת בית שחיו, פוסע אל הכתל - השריד העתיק, הסמל היחיד שנותר מאותו בנגן נפלא.

הוא לא הבין על מה מתאבלים, לא כל כך קלט את המשמעות, כל ההסברים והספורים רק בלבלו אותו יותר, "מה היה אותו בית מקדש עליו אני אמור לבכות הלילה?" ומדוע גבין? החם עיף אותו, הוא התישב למרגלות החומה, מניח לשמורות עיניו להסגר ונרדם.

הם גרו בעיר התחתונה, סמוך לבית המקדש. שערי העיר סגורים, אין יוצא ואין בא, המוני הרומאים צרים על העיר, מאימים בכל רגע לפרץ את החומה האחרונה שנותרה לפלטה, מדי פעם חלפה בליסטרא ממת מעל ראשו, ונחתה אי שם, נוטלת עמה עוד בנגן או עוד כמה יהודים מזי רעב.

אביו כבר לא היה בין החיים שעה ששמריהו סובב לו רעב בסמטאות העיר, מחפש אחר איזה עשב שאולי עוד נותר להחיות את נפשו הכמהה למעט אכל.

לפני שיצא, ראה את אמו מוציאה ממקום מחבוא את פרוגי הלחם האחרונים, ידע שזה לא יספיק ויצא, לא רצה לראות בצער, והיא... הביטה אחריו בצער אין קץ, מקור דמעותיה כבר גבש מזמן. לאחר מות בעלה ושלשת ילדיה היקרים לה כל כך, רק שמריהו נותר לה, אם לא לוקחים בחשבון את ידידה, שאין יודעים מה עלה בגורלו.

קול שאון הגיע לאזניו, שאון מאים, הוא רץ לעבר הקולות...

"החומה נפרצה...", "הרומאים פרצו..."

נחשולי שלדי אדם, עור ונצמות, רצו בכיוון ההפוך לכיוון ריצתו, ה-ר-ו-מ-א-י-ם-פ-ר-צ-ו-ו...

למרות גילו, ידע שמריהו מה יקרה כעת. למרות גילו, הוא הספיק להציץ מבעד לסדק בחומה, סדק שרק ילדי ירושלים יודעי כל ידעו עליו, ראה את גלי ההרג וההרס שהותירו הרומאים אחרי שפרצו את החומות הראשונה והשנייה, וידע שזה מה שיקרה עכשו.

הוא הביט לאחוריו, הר הבית התנשא שם במלוא הדרו, לצדו מצודת החקרא הנוצעת. הוא רץ לשם, לא מביט על שום דבר אחר, הוא רץ, שוכח מרעב או צמא. קרבות אחרונים נטשו בין אחרוני מגני העיר שעוד נותרו לבין חילי רומי מדשני הענג, מקשקשי שריון ואחוזי חניתות. מדי פעם שמע צעקה אחרונה של מאן דהוא, הרומאים התקדמו...

הם שטפו פנימה בלא מעצורים, ועצרו ליד מצודת החקרא.

"היהודים האלו", סנן מפקד רומאי, "עקשנים כפרד, ראה גם ראה, אכל לא ראו זה חדשים ועדין נלחמים הם באריות, לולא כבשנו היום את החומה, כי אז הייתי נוטש את המערכה וחוזר לרומי..."

אותה שעה, כבר היו שמריהו ואמו בעיר העליונה, מביטים אחוזה תדהמה על ההרס שכבר הספיקו הרומאים לגרס טרם נגשו לכבוש את החקרא.

"שמריהו", לחשה האם, "הם מתחילים..." איל הפרזל העצום נגש למלאכה, מתחיל לזעזע בנגיחותיו את החומה האדירה. מעל למגדלי המצודה שפכו המגנים הזעמים זפת רותחת, שמן רותח, זרו חצים, אך הרומאים כבר מצאו להם דרכי הגנה, ובכל מקרה, על כל חיל שנהרג קמו ועמדו עשרה.

שמריהו הביט אל המקדש, בחצרו התנהלה עבודת הקדש כאלו אין מלחמה, כבשים לקרבו כבר לא היו, הרעב הרג את כלם, אבל הכהנים לא נכנעו. מדי פעם נפל אחד מהם, מחץ או אבן קלע, אך מיד נצב תחתיו אחר לתפס את מקומו.

שמריהו נכסף לעמד בעזרה, להציץ, אולי יראה את פאר מנורת הזהב המאירה על סביבותיה, אולי יזכה לחוש בקדשה השורה, אולי יזכה לראות את השלחן, הנצב עתה מיתם ללא הלחמים.

נכסף לראות את מזבח הנחשת הנצב ענק על מקומו, את הכהנים העולים ויורדים בו, מי לדשן, מי להקריב, נכסף לחזר לימי קדם, עת לקחו אביו פרגל לראות ביפי המקום.

מלמעלה, נראה הר הבית היטב. כשהיה קטן, נהג אביו לספר לו על הורדוס, איך הרג את גדולי ישראל וככפרה החליט לבנות שוב את בית המקדש, ספר לו על חכמתו של יהודה בן בבא שיעץ לו איך לקבל את רשותה של רומי, ספר לו על מלאכת הבנייה העצומה.

שמריהו נזכר בסיווריו, תאר לעצמו את העיר והמקדש איך נראו טרם החלה המלחמה הארוכה הזו, רחובות מטפחים, כפרות נאים, מחלפים שנועדו להקל על העמס בפניסה להר הבית, נזכר בשערי חלדה המעטרים כלם בצורות מן הצומח ביפי שאין שני לו, נזכר איך היה עומד למטה, ליד השערים ומביט למעלה, על ה"סטי" – אולם העמודים המתנשא מעל, אל העמודים המפתחים שסתתו באבני האולם החיצוניות, נזכר בגשרים האדירים והיפים, פאר בניה עולמי שבנה הורדוס, והביט כעת על הקר השמם, על החרבות הפזורות סביביו, וידע, שעוד מעט... עוד מעט... תפרץ גם החומה הזו...

ואז... לא נעמד עוד כלום בפני הרומאים, אחיו מזי הרעב לא יוכלו לגבר עליהם בקרב פנים אל פנים, אז שוב יראו הררי נרצחים בכל פנה, לבו פאב, הוא פחד, פחד באמת ובתמים...

אמו חבקה ואמצה אותו אל לבה, כמו קוראת את מחשבותיו, וכך, חבוקים, הם נצבו מביטים אל המלחמה המתרחשת תחת רגליהם.

לפנות ערב, כבשו הרומאים את החקרא. בנסיון אחרון לעצור, פנו המגנים את אולמות העמודים, לאחר שקשרו לכל עמוד לוח עץ מצפה גפרית וזפת, נתנו לרומאים לחדור אליהם ולאחר מכן הבעירו את האולם.

מאות רומאים עלו באש, אך נקדת ההגנה היחידה שלפני המקדש עצמו נפלה.

בבקר עלו הרומאים על החומה, קרב אדירים התרחש כל היום, המגנים לחמו בחרוף נפש ממש, יודעים שקריאתם "למען בית מקדשנו" הפכה כעת ממשיית, כי על הבית עצמו הם לוחמים. כאריות הסתערו על הרומאים, הורגים בהם עוד ועוד. אך הרומאים, מעודדים מהצלחתם ויודעים כי זהו כמעט המחסום האחרון של טרם נצחון, לא עצרו, שולחים מאה תחת כל הרוג.

כל היום נמשך הקרב בחצר. כל היום כלו, כאשר בבית עצמו ממשיכה העבודה. שמריהו כבר לא הביט, אותה שעה כבר כבד עליו הרעב והוא רבץ כמתעלף תחת קורת גג כלשהי. החם העיר אותו, חם עצום, חם שכמוהו לא הרגיש מאז עמד על דעתו. הוא יצא במרוצה.

א-מ-א ה-מ-ק-ד-ש ב-ו-ע-ר-!!

להבות אש ענקיות עלו אל על, המקדש בער כלו, שמריהו החל לבכות, אך לא לבדו, אלפי אנשים עמדו, מביטים על הזנעה בוכים ביללה... הן על המקדש נלחמו, עליו סכנו נפשותיהם, עליו שפלו את בניהם ובנותיהם, עליו נהרגו בעליהן ונשותיהם.

ושמריהו נפל מתעלף...

יצחק התעורר ועיניו שטופות דמעות...

הוא נשא עיניו, מחפש את האש, את הלהבות, את הרומאים המשתוללים, אך כל שראה היה יהודים צועדים, לבושי געלי בד, פניהם עצובות והם צועדים אל הכתל המערבי...

הוא קם והחל לצעד, משחזר במחו את החלום, את פאר המקדש, את הקדשה, את השראת השכינה שהיתה בו, את לפי המנוחה, את עצמת הצער שראה על פני היהודים המביטים מהעיר העליונה אל המקדש הבוזר, ומבלי משים החלו הדמעות לשטף שוב את פניו.

כעת, הבין את הצער, ידע והרגיש את החרבן בלבו פנימה.

"איכה ישבה בדד", חשב לעצמו פוסע בסמטאות שהיו פעם עמוסי יהודים צועדים לבית המקדש וכיום ערבים מציגים בהם את מרפלתם לראוה.

לأחר שהחריבו הרומאים את בית המקדש, לא היה עוד כוח ביהודים ללחם והם נכנעו בפני הרומאים אשר הסתערו על העיר העליונה.

לפני שהחריב את בית המקדש, קים טיטוס אספה של מפקדי הצבא, ושאל: האם להחריב את הבית הזה, שהיה אחד המבנים המפלאים בתבל, או לא. אולם הידיעה שכל זמן שלא יחריבו, לא יכניע את היהודים וכן לחצם העצום של מפקדי צבאו שסרבו להשלים עם הרעיון שהדבר שבגינו הקריבו קרבנות כה רבים – ישאר על עמדו, הביאה את טיטוס להחליטה להחריבו.

ומאז חרבו הבית לא נותר לנו אלא להתפלל בכונה רבה לקב"ה: "יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו, שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ונתן חלקנו בתורתך. ושם נעבדך ביראה בימי עולם וכשנים קדמניות".